

Apropå retrokaffe

– Jag tar också en retrokaffe, sade min svenske kollega, när vi för några veckor sedan avrundade en lunch i centrala Stockholm. Jaha, tänkte jag smått irriterat, har det nu verkligen gått så långt att en normal kopp svart kaffe uppfattas som retro. Men när jag sedan drack upp mitt retrokaffe smakade det faktiskt aningen exotiskt och extravagant ...

Ivern att beteckna saker och ting som retro har redan en tid varit så stark att det inom kort måste vara totalt passé att använda hela begreppet. Och intressant nog förknippas detta bakåtblickande just nu i hög grad med sextiotalet. Kläder, mat, musik, heminredning, bildesign, ideologier – på alla dessa områden tycks 60-talet ha en märkligt stark dragningskraft.

Även kulturforskarna har halkat med i denna sextiotalsvurm. I det senaste nummer av den mångvetenskapliga tidskriften *Memory Studies* lyfter forskarna fram det omtumlande året 1968 som en gemensam europeisk upplevelse och kritiserar äldre forskning för att ha varit alldeles för snäv och nationell.

Perspektivet borde enligt dem vara mer transnationellt. Det vill säga uppmärksamma sådana processer i europeisk kultur och kommunikation under året 1968 som varken var bundna av de nationella gränserna eller styrdes av staternas inbördes relationer. Allmänt taget är denna kritik högst motiverad. Idéer och innovationer sprids av människor i rörelse och omformas sakta men säkert när de används i ett nytt sammanhang.

När det gäller sextiotalet har jag dock vissa reservationer. Kalla kriget var de europeiska nationalstaternas guldålder. Detta hängde inte enbart samman med att de då upplevde en snabb tillväxt och kunde bygga upp centralt reglerade välfärdssamhällen med hjälp av överskottet. Ett annat väsentligt uttryck för epokens starka nationalstater var att de vid ingången till 1960-talet hade infört TV-monopol, som effektivare än alla tidigare eller senare utnyttjade massmedier spred uttryckligen de budskap som ländernas regeringar ville förmedla.

Samtiden upplevde onekligen 60-talet som genombrottet för en gränsöverskridande solidaritet och medmänsklighet. Detta var ju uttryckligen vad studentrevolterna på olika håll av Europa 1968 ansågs handla om. Men granskar man hur massmedierna i de olika europeiska länderna följde upp dessa händelser märker man hur kraftigt allting ändå präglades av de nationella ramarna. TV- och radionyheterernas uppläsare talade ett strikt normerat skriftspråk och de internationella händelserna var alltid inlindade i nyheter från hemlandet.

Studenterna och enstaka politiker kunde visserligen ha vidare perspektiv. Men även de var så engagerade i sina nationalstaters angelägenheter att den gemensamma europeiska upplevelsen kom först i andra hand. Och så är det ju än i dag.

Henrik Meinander, HBL 25.6.2013